

DUMHEDER ER DEJLIGE AT DELE – MEN TÆNK DIG OM ALENE

LEDER

Af CLAUS HOLM

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR AF ASTERISK
OG PRODEKAN FOR FORMIDLING,
DPU, AARHUS UNIVERSITET

Tænk dig om.' 'Del din viden.'
Der er verdener til forskel, på disse to opfordringer. Opfordringen 'tænk dig om' tilhører oplysningstidens verden. Den kender vi fra filosofen Immanuel Kant, som beder os om at betjene os af vores forstand uden en andens ledelse. Det kræver flid og mod til ikke at leve som 'et dumt husfæ under andres opsyn'.

Opfordringen 'del din viden' kender vi fra os selv. Vi lever i videndelingens verden, hvor vi betjener os af hinandens forstand. Det kræver generøsitet med sin viden – givet at viden er som kærlighed; der bliver mere af den ved at dele den. Men betyder det, at vi sammen kan tænke os til myndighed og afskrive behovet for at tænke selv? Ja, det tror vi, men vi burde vide bedre. Ikke desto mindre er tendensen en tiltro til, at videndeling er nok til at gøre os kloge og vidende. Det er ikke tilfældet.

Videndeling har nemlig både gode og dårlige sider. Den dårlige er, at vi bliver for snak-kende. I videndelingens navn indretter vi konferencer, seminarer og almindelige undervisning sådan, at en forelæser eller en lærer kun er 'på' i kort tid som oplægsholder. Snakken blandt deltagerne skal nemlig i gang. Hurtigt.

“I videndelingens navn tvinger vi i de værste tilfælde folk til at snakke sammen i et væk. Det får dem til at sige for mange dumheder. Og dermed forveksler vi infantil pludretrang med videndeling.”

Det er udmærket, når det ikke sker på bekostning af tid til at lytte til hele ræsonnementer. Desværre bliver eksperter, lærere og lægmænd ofte inviteret til at levere halve tanker og korte statements. Det sker, når journalister bliver bedt om at reducere publikums tålmodighed til at lytte ved at afbryde oplægsholdere og paneldeltagere. Ligesom det mere generelt sker ved at bede folk i læringsituationer om at interviewe hinanden, som om de var

journalister. Kort sagt: I videndelingens navn tvinger vi i de værste tilfælde folk til at snakke sammen i et væk. Det får dem til at sige for mange dumheder. Og dermed forveksler vi infantil pludretrang med videndeling.

Videndeling bliver derimod frugtbar, når den knytter sig til tid til at forberede sig ved at sidde alene og tænke tanker til ende. Det er ikke så dejligt, som at dele viden – og dumheder – med hinanden. Snarere er forberedelse hver for sig, for eksempel til et gruppearbejde, forbundet med at tåle denne type af normalubehag (som lektor Tina Keiding kalder det i artiklen "Du skal også være selvstændig" i Asterisk nr. 50). Frugtbar videndeling kræver en fortsat respekt for den klassiske – normalubehagelige – oplysningsproces, det er at tænke selv.

En bedre balance mellem videndeling og oplysning kræver et opgør med idéen om, at vi tænker, når vi taler sammen. Idéen – at tænkning er at internalisere en social samtale – stammer fra udviklingspsykologen Vygotsky og ligger i efterkrigstiden til grund for mange kooperative læringsmodeller. Opgøret her abonnerer på filosofen Hannah Arendts ide om, at tænkning er en alene-aktivitet; en lydløs dialog, som det enkelte individ har med sig selv. Det har tre konsekvenser.

For det første må en lærer ikke være bange for stilheden. Publikums stilhed må ikke forveksles med fordømmende kedsomhed, ligesom lydløs alenehed ikke må forveksles med smertelig ensomhed. For det andet må en lærer ikke frygte individualisme ved at forveksle den individuelle tænkning med et snakkende fællesskabs viden. Et gruppefællesskab kan hverken skrive, læse eller tænke. Det kan, når det er bedst, få én på bedre tanker ved, at dele tanker med hinanden. For det tredje må en lærer ikke ofre indbyrdes kappestrid til fordel for gensidige anerkendelse. Ikke al viden er lige valid. Ikke alt og alle er lige værd at høre på. Videndelingens drøm om en verden uden publikum må imødegås med øget vished om, hvad hvem ved, hvem der siger noget vâs, og hvad og hvem, der er grund til at tvivle på. Det er oplyst videndeling. Måske er det ikke så dum en idé. ■

